

Alsunga – Eiropas līmeņa viedais ciems

Biedrība *Alsungas viedais ciems* kā vienīgā Latvijas kopiena iesaistījies Eiropas Savienības (ES) mēroga projektā *Smart Rural 21** un reizē ar citām mūsu valsts kopienām piedalījies noslēguma konferencē Gdaņskā (Polijā). Tā ir viena no Eiropas Komisijas aktivitātēm, kuras mērķis – popularizēt viedo ciemu pieeju, arī citus iedvesmojot to ieviest.

Konferences mērķis bija apkopot rezultātus un dalīties pieredzē. Alsungas viedo ciemu pārstāvēja Daiga Kalniņa un Juris Lipsnis, kopā ar viņiem uz Gdaņsku bija devusies arī Latvijas Lauku konsultāciju un izglītības centra Valsts lauku tīkla projektu vadītāja Zanda Dimanta-Svilpe. Pavisam projektā pieteikumu iesniegušas 734 kopienas no dažādām valstīm, un tika izvēlēts 21 ciems. Tie mācījās no citu pieredzes, apguva stratēģisko domāšanu, dažādos risinājumos iesaistot savu kopienu. Alsungā izstrādāta ciema attīstības stratēģija, rīkotas programmēšanas mācības jauniešiem, kuri vietējā IT speciālista Kristapa Vītoļņa vadībā radīja viedu risinājumu – staciju, kas laika apstākļiem Alsungā ļauj sekot līdz attālināti. Paveikti vēl citi darbi.

LAI JAUNIE GRIBĒTU ATGRIEZTIENĀ

„Konferencē stāstījām par izdarīto, dalījāmies atziņās,” saka D.Kalniņa. „Pirmkārt, viedais ciems ir process, kurā iedzīvotāji spriež par nākotni un ievieš izplānoto stratēģiju, savukārt projekti ir tikai līdzekļi. Otrkārt, iesaistīšanās nevienam nav obligāts pienākums – tā ir patiesa vēlme dot savu ieguldījumu ciema attīstībā un gandarījums par kopā paveikto. Treškārt, kamēr visi runā, ka kaut kas jādara, tikmēr nekas nemainās – kādam jāuzņemas līdera loma un jāsāk rīkoties, iesaistot arī citus.”

Darba grupās notika daudz vērtīgu diskusiju. Turpina D.Kalniņa: „Piedalījies sarunā par jauniešu iesaisti, iepazīstināju pārējos ar projekta atbalstīto aktivitāti – programmēšanas mācībām Alsungas jauniešiem. Darba grupā bijām līdzīgās domās, ka jauniešu aizbraukšana ir dabisks viņu attīstības ceļš. Būtisks jautājums, uz ko jārod atbilde: kā laukus padarīt gana iekārojamus, lai pēc mācībām un pieredzes pilsētā jaunie atkal gribētu atgriezties. Alsungas risinājums tika atzīts kā labs piemērs, kā radīt piederības izjūtu un vienlaikus parādīt, ka laukos ir iespējas dažādam darbam, ne tikai lauksaimniecībā vien.”

IR LIELS POTENCIĀLS

„Mēs patiešām ticam, ka laukiem ir liels potenciāls,” piebilst Z.Dimanta-Svilpe. „Alsunga, kur viedā ciema pieeja ar Valsts lauku tīkla atbalstu tiek īstenota jau kopš 2018. gada, ir viens no pirmajiem ciemiem Latvijā, kas pierādījis – vietējie var uzņemties atbildību par dažādiem uzdevu-

Alsungas pārstāve Daiga Kalniņa (no labās) Eiropas Savienības projekta *Smart Rural 21* konferencē Polijā izklāsta viedā ciema pieredzi.

Daiga Kalniņa izstādē rāda ar Kristapa Vītoļņa palīdzību tapušo laika staciju.

miem un kopā uzlabot teritorijas dzīvotspēju. Būtiski ir turpināt veidot viedos ciemus, kam pamats ir iedzīvotāju spēja vienoties, darboties kopīgam labumam, nevis dziļānās pēc aizvien lielāka projekta skaita Eiropas finansējuma apguvei, nevērtējot labumu vietai un cilvēkiem kopumā. Jo īpaši svarīgi ir rīkoties, lai darbības jaudas šo vietu nepamestu, pārceļoties uz galvaspilsētu vai dodoties prom no Latvijas.

Alsunga izskatās ļoti pārliecināta un ir patiesi iedvesmojošs piemērs citiem ciemiem gan Latvijas, gan Eiropas mērogā. Tas lieliski parāda, ka viedo ciemu pieeja strādā un ka tā var palielināt lauku pievilcību un radīt jaunas šo vietu lomas.”

KĀ SAGLABĀT DABISKU VIDU

„Mēs darba grupā spriedām, kā saglabāt dabisku lauku vidi, it

īpaši ņemot vērā pieaugošo tūristu skaitu,” stāsta J.Lipsnis. „Uzklausījām Itālijas Alpu ciemata Ostanas pārstāvi Lauru Kantarellu un Rigasu Zafeiriū no Grieķijas salas Kīteras. Ostana ir mazs ciemats, kurā pirms 100 gadiem bijis apmēram 1000 iedzīvotāju, pirms 20 gadiem – tikai pieci, bet tagad tur dzīvo apmēram 100. Lielākie izaicinājumi saistīti ar senajām ēkām, kurās agrāk mitušas kuplas ģimenes, bet kas tagad ir par šauru krietni mazākam cilvēku skaitam, jo moderno iedzīvotāju paradumi un prasības ir pilnīgi atšķirīgas.” Ostanai nācies domāt arī par transportu: ciems atrodas augstu kalnos, uz to ved tikai viens likumains, saurs ceļš, kas nav piemērots pieaugošajai transporta plūsmai.

Kīterā, lai ieinteresētu tūristus, vietējie izlēmuši senos, aizaugušos ceļus un takas atīrīt un radīt pastaigu un pārgājienu maršrutus.

Viedie ciemi

- Lauku kopienas, kas izmanto radošu pieeju, lai dzīvi sev uzlabotu, balstoties savās stiprajās īpašībās un iespējās.
- Tie piedāvā līdzdalību katram, lai izstrādātu un ieviestu ciema stratēģiju, kopā uzlabotu ekonomiskos un sociālos apstākļus un vidi.

Juris Lipsnis vakariņas ieskandina ar dūdu spēli.

Par savu pieredzi stāsta poļu bioloģiskās lauksaimniecības kooperatīva *Ostoja Natury* vadītājs Pjotrs Ostaševskis (no labās).

„Alsunga, kur viedā ciema pieeja ar Valsts lauku tīkla atbalstu ieviesta jau kopš 2018. gada, ir viens no pirmajiem ciemiem Latvijā, kas pierādījis: iedzīvotāji var vienoties par mērķiem un uzņemties atbildību rīkoties, kopā uzlabojot šīs vietas dzīvotspēju.”

Tūrisma plūsmas pieaugums dod labu ieguldījumu salas ekonomikā, bet visi salinieki nepriecājas, ka kādreiz klusajos mežos un pļavās tagad jebkurā gadalaikā sastopams daudz svešu ļaužu. Cita problēma: salā jau bijis dzeramā ūdens trūkums, bet tagad, cilvēku skaitam pieaugot, tas jūtams vēl vairāk, un nākas meklēt ūdens piegādi no ārpusē.

„BEZ LAUKSAIMNIECĪBAS NEVAR”

Konferencē izskanējuši dažādi viedokļi. Tā poļu bioloģiskās lauksaimniecības kooperatīva *Ostoja Natury* vadītājs Pjotrs Ostaševskis uzskata, ka neviens

lauku ciemats nevar būt īsts ciems, ja tajā nav lauksaimnieciskās ražošanas: „Ja uz laukiem pārnesīsim tikai pilsētām raksturīgo, iegūsim nevis viedos ciemus, bet gan mazas pilsētas ar visām to problēmām. Lauku ciemata dzīves pamats ir lauksaimnieciskā ražošana, turklāt nevis tāda, kas ar minerālmēsliem un ķīmiju noplicina mūsu vērtīgāko resursu – zemi, bet gan tāda, kas tās auglību uztur un uzlabo. Un vēl svarīgi, lai bioloģiski augstvērtīgā un veselīgā produkcija būtu orientēta uz vietējo vajadzībām.”

* Smart rural (angļu val.) – gudrie lauki